

čistega dobička. Zadruga bode gotovo uspevala, ako jo bodo podpirali tudi častiti gg. odjemalci, katerim se tem potom najtopleje priporoča.

Kmetijstvo.

Obrezovanje trt.

Prvo delo, katerega se bode vinogradnik lotil, ko bode v vinogradih sneg skopnel, bode pač obrezovanje trt.

Najprej se lotimo obrezovanja trt, katere so bile v roki na suho cepljene, torej v trtnici izgojene, ter iz te v vinograd presajene. Potem se bomo pa zmenili o obrezovanji trt, katere so bile na stalnem mestu visoko na zeleno cepljene, katere treba torej zagrubati.

Na suho v roki cepljene ter v trtnici izgojene trte kaže tako-le obrezovati: Takrat, ko se jih zasaja, pusti naj se vsaki le jeden čisto kratki palček le jednega očesa. Ne pušča naj jim pa nikdo kar po tri, štiri očesa, kar se prav rado zgodi. Že celo naj jih pa ne sadi nihče kar nič obrezane, kar se žal tudi sem ter tam zgodi.

V drugem letu rašče v vinogradu obreži vsako trto le na jeden palček dveh očes, ne pa na več. Dve očesi zadostujeta, ker trtica tako iz takozvanih spečih očes v znožju palčka tudi še več poganjkov požene. Ko so poganjki že dobro ped dolgi postali, poveži dva ali k večjemu tri najmočnejše h kotu, vse druge odmandaj.

V tretjem letu rašče v vinogradu obreži vsako trto na dva palčka, vsak naj ima po dve očesi. Te brez spečih. Ako bi pa kaka trta le eno mladiko na sebi imela, kar je tudi mogoče, potem obreži jo le na jeden palček, pa temu pusti tri da, tudi štiri očes, ako je mladika prav močna. Ko postanejo iz očes pognali poganjki dobro ped dolgi, poveži najmočnejše štiri h kolu, vse ostale pa odstrani, omandaj.

V četrtem letu rašče obreži vsako trto na en sam kratek napnenček (šparonček) petih, k večjemu šestih očes. Tega pa poveži naravnost kvišku ob kolu, ne pa na kako stran sključeno.

Tako obrezano in povezano trto imenujemo po vipavsko prerezavka. Namen prerezavke je dvojen. Prvič, da se trta od tal dvigne, drugič, da se jo prvokrat za roditev obreže. Prerezavke imajo že vse roditi. Ko prerezavke dobro ped dolge poganjke zaženejo, poveži tri ali štiri najvišje in najmočnejše h kolu, nižje pa nad tretjim listom, rastočim nad najvišjim zarodom, kar odščeni, torej okrajšaj. Ako pa nima kak nizko rastoč pognanek nič zaroda, odmandaj ga kar proč.

V petem letu obveži trte prvič tako, kakor jih kaže potem leto za letom obrezovati. Torej obreži jih kakor pravimo v prvič na stalno vsakoletno režno, pri kateri zadobi vsaka na vrhu iz najmočnejše mladike napnenec (šparon) osmih do desetih očes, nižje nekoliko pod tem

pa palce treh očes. Palce ne puščaj nikoli nad napnencem, ampak vedno pod tem.

Trti tudi nikoli ne puščaj takozvanega pijančka, to je, pod palcem ne puščaj še enega čisto kratkega palčka le enega očesa. Čemu neki pijanček puščati, ko je trta z napnencem in palcem treh očes že čisto dovolj obložena, in ko je še čisto nizka. Pijančke se napravi opravičeno pri starih, v deblih že previsokih trtah, da se je z njih pomočjo v deblih skrajša in zniža, ne pa pri še čisto mladih.

V šestem letu odvrži lanski napnenec popolnoma proč, iz treh mladik na palcu pa napravi nov palec le treh očes in nov napnenec osem do devet očes. Tretjo mladiko pa odreži.

In tako obrezuj potem trte leto za letom naprej, dokler zamorejo toliko obkladanje prenašati. Kadar opešajo, obreži jih na en sam palec štirih očes in posebno jim dobro zagnoji. Dobro zagnojene trte obrezuj pa potem zopet naprej leto za letom na palce in napnenec.

Na stalnem mestu, visoko na zeleno cepljeno ter zagrubano trto obrezuj pa tako-le:

Pri zagrubanju pusti vsaki grubanici, ako je cepičeva mladika močna, palec treh, k večjemu štirih očes, nikoli pa kar cel napnenec, kar se tako rado dela. Ako je pa cepičeva mladika slabotna, pusti vsaki grubanici palček le dveh očes. V sledečem letu napravi prerezavke in zopet v sledečem obreži pa grubanice v prvič na stalno, to je na en palec treh in en napnenec osem do deset očes.

Ako se tako cepljene trte obrezuje, kakor smo tukaj popisali, ni se bati, da bi prezgodaj rasti in roditi nehale. Ravno tako se pa tudi ni bati, da bi trte pri taki obrezatvi premalo obložene bile, ter da bi zaradi tega znabiti rapaste postale. Višje kakor en meter naj pa nihče svojim trtam debel ne izgoji. Ako pa trta v teku gotovega števila let v deblu to visokost preseže, onda pusti na deblu pijančka. V drugem letu potem, ko si ga pustil, pa šele trto nad njim odreži iz mladik na pijančku pa napravi palec in napravi napnenca. Kar neodpustno bi bilo, ako bi se v novih vinogradih tako visoke trte imelo, kakoršne so bile v starih. R. D.

Poučni in zabavni del.

D e d.

(Slika. — Spisal Z.),

Za pečjo pa res ne bode ležali; kje bodo pa otroci! Pa pojte na svisli v svojo posteljo, saj ni tako mraz!

Siv, sključen starček v ozkih jirhastih hlačah in v odrnjenem škrlatnem oprsniku je prilezel počasi izza peči. Nataknil je raztrgano obuvalo, ogrnil se z oguljenim kožuhom in iskal staro polhovko po klopi.

Sinaha, ki ga je spodila izza peči, je režala še nekaj nad njim, a starec je molčal. Pokril se je in odhropel počasi skozi vrata.

Zunaj je bila zima, in gost sneg je naletaval. Burja je pihala starcu snežinke v obraz, ko je stopal čez dvorišče. Zavil se je tesneje v kožuh in se opotekal tresočih korakov dalje. Ko je došel na svisli, zgrudil se je ves zasopljen na posteljo v senu. V prsih ga je tiščalo, in sapa mu je pohajala. Prijel ga je hud, dolgotrajen kašelj, da so mu stopile debele potne kaplje na čelo. Ko se je malo odsopel, vlegel se je na ležišče, pokrnil se z raztrgano odejo in razgrnil kožuh po nogah. Nekaka omotica se ga je polastila vsled utrujenosti, da se je komaj zavedal, kje da je. V zmedenih, nejasnih slikah so mu stopali dogodki iz preteklosti pred oči.

Slabo se mu je godilo na svetu, prav slabo. Delal in trudil se je do sive starosti. In ko je izročil sinu posestvo, izgovoril si je kôt in kos kruha, da bi v miru preživel stara leta. Pa zmotil se je. — Delati je moral še bolj kakor poprej. Leta so mu uklonila hrbet, starost mu je skrivila kolena, in naduha se ga je polastila. Delati ni mogel več, in domači so ga začeli grdo gledati. Požreti je moral marsikatero gorko, zlasti od sinah, jih je mnogo slišal. Kadar se je potegnil za svoje pravice, vpila je nad njim, sin je hudo gledal, in otroci so kričali, kakor so slišali mater. Od začetka mu je to kaj hudo délo in marsikdaj so mu stopile solze v oči, toda sčasoma se je privadil. S prav stojično mirnostjo je prenašal vse zabavljanje. Sedel je na klopi pri peči in zibal unuke. Pet jih je že zibal, — šestega ni dozibal. Prijela ga je naduha, kakor še nikdar poprej, moral se je vleči za peč. Toda sinaha mu še gorkega ležišča ni privoščila; — zapodila ga je na svisli.

Strašno mrzlo je bilo na svislih. Skozi široke razpoke v vratih je bila burja in odhajala skozi line v pažu. Malo je manjkalo, da ni prinašala snega na deda. Starec se je tresel od mraza. Za hip ga je zapustila omotica. Čutil je, da je ž njim pri koncu in bati se je začel. Pokrižal se je in začel moliti. Molil je počasi, prve besede je glasno izrekal, potem je nadaljeval šepetaje. Molil je dolgo, ponehal in iznova začel, a zopet ga je prijela omotica. Pred očmi mu je začelo mrgoleti, različne slike so mu stopale vse navskriž pred oči. . . . Mešati se mu je začelo. Zdelo se mu je, da sedi pri peči in ziblje malega Janezka. — Potegnil je roko izpod odeje in mahal ž njo po zraku okrog, kakor bi zibal. In zraven je šepetal: „Aja tu-tu, le spančkaj sladko, aja tu-tu“.

Po dvorišču so se podili otroci: devetletni Jožef, sedemletna Micika in triletna Barbika. Bili so od mraza že vsi rudeči in modri, pa so se le podili, pehali po snegu in kričali. Nekaj časa so se kepali, ko je pa začela Barbika jokati, lotili so se vrabcev, ki so brskali okrog hleva. Enega se jim je posrečilo spoditi na svisli, z glasnim krikom so se spustili za njim. . . . Ko so

zapustili deda na ležišči, so sprva osupli, — pa kmalu so se spustili v smeh, ko so videli, kako starec z roko maha in šepetaje. Jožkotu je prišlo takoj nekaj lepega na misel: Micika mu je posodila trak, tega je privezal za nogo od slamoreznice in ga dal dedu v roko. In ta je potegoval za trak in šepetal: „Aja tu-tu, aja tu-tu“.

Otrokom se je zdelo to neizrečeno smešno. Počenili so okrog starca na tla in se smejali. . . . Zdaj je zapazil Jožek dedov kožuh. . . . takoj je segel po njem in zlezel vanj. Potem so se zapodili vsi trije z glasnim krikom nazaj v sneg, — a bilo je zopet vse tiho okrog starčka.

Od vaške cerkve sem začulo se je zvonjenje. Včasih je prinašala burja polno-doneče glasove, včasih se je čulo zvonjenje zamolklo in nerazločno. Snežilo je še vedno in sneženi hosmiči so padali skozi line na svisli. Starec je pričel zopet k zavesti. Noge so mu vsled mraza popolno otrpnile — pokrnil jih je na debelo s senom. Naganjati ga je začel zopet kašelj, da ni mogel ležati; sklonil se je na ležišču po konci in težko hropel.

Od hiše sem je pritekel Jožek v velikih materinih škrapetih. Pogledal je pri vratih na svisli in začel klicati: „Oče pojte kosit, — so mama rekli. Gori vam ne bodo nosili“. — „No pojte“ — je ponavljal, ko je videl, da se slednjič ne zmeni.

„Ne morem, ne morem“ je stokal starec na ležišču — govorjenje mu je delalo težave — „sem ni treba nositi“!

Jožkova glava je izginila pri vratih. „Mama, oče nočejo iti“, je vpil Jožek, ko je pricokljaj v hišo.

„Pa naj pustijo“, — je rekla sinaha, in metala žlice po mizi; — alo, Jožek moli“!

Vse popoldne je ležal starec na svislih, — nikdo se ni zmenil zanj. Gospodar je popravljal v hiši stare škafe, gospodinja je pa imela opraviti z otroci.

Deda je objela težka omotica. Nič več ni vedel, kaj se godi okrog njega, — čutil je mraz — strašanski mraz, ki ga je pretresal prav do mozga. . . . V sredi popoldneva se je vzdramil, — začel je zopet moliti, in potem je klical s hripavim glasom sina: „Janez, Janez“, — pa čula ga ni živa duša. — Proti večeru še le so privpili zopet otroci na svisli in se drvili okrog deda, da so ga vzdramili iz lahkega sna. „Jožek“, je rekel starec najstarejšemu vnuku, „Jožek, pojdi, pa reci atu — če nočejo sami priti — naj grejo po gospoda! Pa v veliki skrinji, veš, tam gori na izbi, imam še nekaj — tisto naj vzamejo za maše. . . .“

Jožek je tekel, in ker ni očeta dobil, je povedal materi, kar mu je ded naročil.

„E seveda“, — je dejala sinaha. „Zdaj-le bi pošiljali po gospoda, kadar bi se kdo izmislil. Take sile mu pa že ni, — kopriva ne pozebe“. In tekla je na izbo v veliko skrinjo. Ker ni mogla ničesar najti, je šla vsa jezna nad starca in vpila nad njim: „Kaj se pa lažete, saj pravim, vedno ste se lagali“!

„Oh, Mina, po gospoda“, — se je odzval s tresočim glasom.

„E seveda, kadar se boste izmislili“, — je zarežala nad njimi, „kje so križavci?“

„Tam so v veliki skrinji, pod predalom v kotu“ — je ječal starec, „pa po gospoda pošlji. Mina, po gospoda, — meni je slabo“.

Sinaha mu ni več utegnila odgovoriti, — hitela je denarjev iskat.

Zmračilo se je polagoma in tesnobna, neprijetna tišina je nastala. Prenehalo je snežiti, pa bilo je mrzlo, — strašno mrzlo. Ledena, do kosti segajoča burja je zavijala je okrog voglov in stresala sneg z vej. Pihala je skozi razpokane stene na svisli in brila čez starca na ležišču.

Ni se več zavedal; vse križem podile so se mu misli po možganih. Zdaj se mu je zdelo, da nese težko breme, ali da opravlja tako trudapolno delo, zdaj zopet, da se prepira s sinaho. Mahal je z rokama okrog, vspenjal se po koncu in kričal: „Veš, Mina — krompir bomo sadili — pa je, — jaz sem gospodar. — Alo, Jožek, skoči no po tobaka! — ne češ? — Čakaj no, . . . Ti si meni dolžna, Mina — ti, ne jaz tebi . . .“ Težavne, grgrajoče je sopel. Zdaj pa zdaj se je vspel malo po koncu, mrmral nekaj nerazločnega in končno utihnil. Zopet se mu je zdelo, da ga gredo obhajati. Cviljenje burje je imel za glas zvonca. Zdelo se mu je, da vedno bližje prihaja zvončkanje. Začel je moliti in se trkati na prsi. — Glej, zdaj je stopil čez prag cerkovnik — Br. várjev Pavle . . . za njim pa župnik . . . in na vsaki strani dva angeljca — prav taka, kakor sta na velikem altarcu . . . in zadaj, kdo je ta, v visoki kapi? — aha njegov patron sveti Volbenk, pa hudiča ima na verigi . . . Pa kako se vse sveti! — kakor zlato. — Bližji se mu, da kar gledati ne more . . .

Obdala ga je prijetna toplota, kakor bi ležal za gorko pečjo. Zdelo se mu je, kakor bi ga kdo odeval z mehko volneno odejo. Nič več ni čutil mraza — prihajalo mu je toplo, — tako toplo . . . in nazadnje ni čutil ničesar več . . .

In drugoga dne zjutraj je prišla sinaha klicati starca. Ker se ni oglasil, je stopila bliže in videla, da — mrtev.

Tekla je v hišo, postljala za pečjo ležišče, in z možem sta prenesla starega očeta v hišo, položila ga za peč in lepo odela. Potem je šla sinaha k sosedu povedati, da je ponoči ded umrl. Silila se je jokati, potegovala je s predpasnikom preko očíj in javkala: „Bog jim daj nebesa — dober mož so bili! No, pa je bila že božja volja, da so umrli. Saj bi bili lahko še dolgo živeli. Kaj si mislite — saj se jim ni slabo godilo na svetu? Delati jim ni bilo treba, kak poboljšek so pa vedno imeli. Oh, tako smo jih imeli vsi radi! Pa kako so lepo umrli! — No, Bog jim daj nebesa, prav dolgčas nam bo po njih“.

Iz Verdijeve mladosti.

Francoski pisatelj A. Pougin je objavil pred 20 leti Verdijevo biografijo, ki donaša od vseh največ življenjepisnih in anekdotičnih dospevkov in služi poznejšim v vir. Povzemimo tej najvažnejše bilješke o mladostnih letih tega slavljenega italijanskega skladatelja.

Verdi je bil rojen 9. oktobra l. 1813. v 3 milje od Busseta oddaljeni vasi Roncole. Njegovi stariši so imeli tam borno gostilno, in poleg te še kramarijo ter se s tem siromašno preživeli. Dečko je v vasi le malokdaj čul kakega lajnarja, a tedaj pa je pozabil vse drugo in sledil tem sirenskimi glasovom. Cerkvica v Roncole je imela orglje, na katerih se je ob nedeljah izkazoval stari organist. Stariši, ki so zapazili Josipovo ljubezen do glasbe, mislili so, da se mu morda posreči, da postane kedaj njegov naslednik ter ga izročili njemu v glasbeni pouk. Kupili so mu tudi starinski glasovir, katerega je imel neki stari duhovnik v Bussetu v svoji lasti. Tri leta je užival Verdi organistov pouk in ga tudi sem ter tja v cerkvi nadomeščal. Oče mu je tedaj, kljub svoji revščini, hotel preskrbeti nekoliko več izobrazbe in ga je poslal v Busseto v šolo. Tu je stanoval pri nekem znancu, milarju (Seifensieder). A vsako nedeljo in praznik hodil je peš v Roncole, kjer je opravljal sedaj organistovo službo, kar mu je dajalo skromen zaslužek. Jedenkrat o božiču, zašel je v temini ter padel v vodo, k sreči so ga še pravočasno rešili.

V dveh letih si je v Bussetu osvojil elementarno znanje, ter dobil službo pri izdelovalcu likerja, Barezzi-ju, v Bussetu, ki je bil star očetov prijatelj. Ta mu je tudi preskrbel mestno ustanovo, katero so oddajali mladeničem za poučevanje glasbe. Barezzi je bil sam strasten ljubitelj glasbe, pri njem se je zbiralo „filharmonično društvo“ v mestu. Kapelnik tega društva, Provesi je Verdija stavil ponudbo, da ga nadalje izobrazbi v glasbi, kar je ta hvaležno sprejel. Zato ga je podpiral v društvu in sem ter tja nadomestoval v organistovi službi. Oba pokrovitelja pa sta sklenila, da skrbita še nadalje za višjo glasbeno izobrazbo priljubljenega jim mladeniča, ter sklenila, da ga v ta namen pošljeta v slavni milanski konservatorij. Mesto mu je zvišalo ustanovo od 300 na 600 lir, a zato mu je mesto za 4, le za 2 leti podelilo. Barezzi pa je sam dodal, kar je še manjkalo k dragemu življenju v velikem mestu.

Dospevši v Milan, se poda Verdi k vodju konservatorja k preskušnji za sprejem v šolo. A ta ga je zavrnil, češ, da nima absolutno nobene muzikalne nadarjenosti! Verdi pa kljub temu ni obupal. Podal se je k skladatelju Lavigna, ki je bil tedaj kapelnik v gledališču della scala. Ta je pregledal Verdijeve skladbe ter ga brez ugovora sprejel med svoje učence. Verdi se je z vso marljivostjo lotil učenja. V filharmoničnem društvu je dirigiral Haydnovo „Stvarjenje“ ter si s tem pridobil prvič priznanje. Tudi se je že skušal v raznih manjših skladbah.